

САЛИЈСКИ ЗАКОН И ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ У ФРАНЧКОЈ У ДОБА МЕРОВИНГА

У историографији земаља које су настале распадом франачке државе значајну пажњу и интересовање побуђивало је питање правног положаја појединих категорија становништва у првој фази франачке државе — у тзв. меровиншком периоду. У разматрању правног положаја узимао се као основни извор Салијски закон, а као најважнији критериј за различит правни статус, висина крвнине односно „*vergelde*” за повреду интегритета личности. Постоје разлике у мишљењима око правног положаја галоримског и германског становништва, као и порекла неких категорија становништва које се помиње у Салијском закону.

Свакако да није без значаја покренути нека питања из ове материје, јер је реч о држави са којом су неки од наших народа имали додира, чију су врховну власт признавали, или под чијим су се друштвеним утицајем формирали. Осим тога, класна структура Франачке као најтипичније варварске државе има доста сличности са низом других варварских држава тога доба, па је и са тог аспекта занимљиво да се прикаже ово питање.

У третирању ове проблематике у досадашњој историографији нису узети у обзир неки основни елементи који су дошли до изражаја у процесу стварања државе као претпоставке и узрочници одговарајуће класне структуре франачке државе.

Стварајући државу, Франци су се нашли у положају да, с једне стране, афирмишу свој сопствени облик живота, правна схватања, обичаје итд., а с друге стране су морали водити рачуна о стању које су затекли, о навикама, обичајима, правном статусу становништва које се овде налазило. Та два фактора као најосновнија су и одликовала франачку државу у њеним почецима.

Франци су на освојеној територији затекли етнички различит елемент — романизоване Гале и Римљане који су говорили латинским језиком, имали висок степен правне културе, били у великој мери хришћанизовани, једном речју, то је била латинска цивилизација. Франачко становништво у новоствореној држави није имало могућности да силом победника одједном разори све оне тековине које је овде нашло, нити да успостави родовско-племенске односе тамо, где су они већ одавно ишчезли. Зато се у новоствореној држави вршио процес романизације варвара и „варваризације” романског становништва, при чему се унутар староседелачког и германског становништва задржавају и даље развијају класни односи, као и извесне разлике између староседелача и освајача, са израженим тенденцијама уклапања привилегованог галоримског становништва

у нову класу — феудално племство, које се формира од једног дела галоримског становништва и родовске и војничке аристократије франачких племена. Исти процес се запажа и код потчињеног становништва. Значајно је истаћи да и код германских племена која су ушла у састав франачке државе постоји разлика између њих и Франака. Једнакости нестаје не само због класне диференцијације унутар племена, већ и због тога што франачка племена претендују на виши положај у друштву од оних германских племена које су они потчинили. Постојали су Германи првог и другог реда у Франачкој. Они су у односу на неке категорије галоримског становништва имали привилеговани положај, али су између себе били издиференцирани.

Према томе, у меровиншком периоду основно обележје друштвене структуре одражава се у постојању претежно слободног становништва — нарочито слободних сељака (било германског порекла, који су добили земљу после насељавања, било слободних сељака из галоримског периода) и феудалног племства (које је настало од племенске аристократије германског порекла, или од бивших галоримских земљопоседника), као и неких категорија зависног и полузависног становништва чије је порекло такође у германском односно галоримском становништву.

Салијски закон ⁽¹⁾ низом својих одредби одређује правни статус поменутих категорија становништва кроз систем композиције или „*vergelde*“, тј. кроз новчана или натурална давања за повреду интегритета личности, као и кроз неке друге показатеље којих у закону, на жалост, нема много, па се не могу сагледати сви видови овог питања.

Највећи број одредаба Салијског закона односи се на заштиту личности и имовине слободних људи, па је висина казне најчешће зависила од класне припадности и положаја повређене и оштећене стране. У чл. XLI ст. 1. законодавац предвиђа *vergeld* од 200 солида за убицу који убије слободног Франка или варвара који живи по Салијском закону. Међутим, у истом члану ст. 3. за убиство човека који припада краљевој пратњи убица је требало да плати 600 солида, значи, три пута више него за убиство обичног слободног Франка. Слично томе, и у низу других чланова јасно је подвучена разлика између једних и других. Нарочито је занимљив чл. XLII ст. 1. и 2. који предвиђа казну од 72.000 *denarius*а, односно 1800 солида, за онога који скупљ разбојничку банду и убије некога од припадника краљеве пратње; али ако убијени није припадао краљевој пратњи, присућивало би се да плати 24.000 ден., што је износило 600 солида.

Повлашћено франачко становништво било је састављено углавном од Франака који су припадали новом дворском племству. Родовска аристократија не помиње се изричито у закону, што је навело неке писце да тврде да је она пропала у време освајања римске територије ⁽²⁾. Привилеговани слободни Франци налазили су се на краљевом двору као његова пратња, или су вршили дужност краљевих чиновника ⁽³⁾. У законском тексту нема података о феудалним привилегијама краљевских службеника

(1) Салијски закон, у издању Н. Geffckena, Leipzig 1898, превели: др И. Пухан и др Н. Микундара, Београд, 1951.

(2) E. Lavisse, *Histoire de France depuis les origines jusqu'à la révolution*, II, 1905, стр. 198; J. Ellul, *Histoire des Institutions*, I, Paris, 1955, стр. 694.

(3) Салијски закон, чл. LIV.

и његове пратње, што указује да су то још увек биле личне службе без феудалних привилегија у класичном смислу. Црквено племство у закону се не помиње, већ у каснијим краљевским капитуларима.

Салијски закон низом одредаба регулише положај слободне жене. Посебно су заштићене жене труднице и жене које могу да рађају. На пример, у чл. XXIV предвиђено је да „ако неко злостави слободну и трудну жену, па она умре, пресудиће се да плати 28.000 ден. што износи 800 солида”. За убиство слободне жене која може да рађа предвиђена је казна од 600 солида, а за убиство жене која не може да рађа 200 солида. За силовање слободне девојке плаћало се 62,5 солида. Занимљив је и чл. XX, који предвиђа знатне новчане казне за „повреду морала”. „Ако неки слободан човек ухвати шаку, руку или прст слободне жене и то му буде доказано, пресудиће се да плати 15 солида. Ако јој стегне руку треба да плати 30 солида. Ако јој дирне руку више лакта пресудиће се да плати 1.400 ден. што износи 35 солида.” Отмица девојке од стране слободног човека кажњавала се са 62,5 солида, а отмица од стране лита или краљевског кмета кажњавала се смртном казном (чл. XIII). Брак слободних људи са робовима повлачио је губитак њихове слободе.

Галоримско становништво у Франачкој у овом периоду није имало исти статус, а дуго времена у науци је било спорно да ли галоримско и франачко становништво имају исти правни положај. Повод за различита мишљења о овом питању био је *vergeld* који се плаћао за повреду интегритета и имовине Галоримљана и Франака. Постојало је више категорија галоримског становништва: Галоримљани који су живели на краљевом двору и који су заједно са Францима припадали тзв. дворском племству; слободни Галоримљани који нису били оптерећени дажбинама и полузависно галоримско становништво које је било оптерећено дажбинама. За прву категорију Галоримљана *vergeld* за убиство износио је 300 солида (4), што значи да је *vergeld* за убиство Галоримљанина који је живео на краљевом двору мањи за 300 солида од *vergelda* Франка који је живео на краљевом двору, а за 100 солида већи од *vergelda* који се плаћао за убиство обичног слободног Франка. Разлика у висини *vergelda* постоји и код друге категорије слободних Франака и Галоримљана. На пример, у чл. XV Салијског закона законодавац не предвиђа исту казну за убицу који убије слободног Франка и Галоримљанина. У првом случају убица је био дужан да плати 200 солида, док у другом 100 солида. И у чл. XIV за пљачку имовине слободних Франака од стране Галоримљана плаћало се 62,5 солида, док за исто дело које су Франци учинили према Галоримљанима плаћало се 35 солида.

Различите санкције према франачком и галоримском становништву, а посебно разлика у висини *vergelda* објашњавана је на различите начине. Х. Брунер сматра да је *vergeld* за убиство слободних Франака био састављен из три дела: један део добијали су наследници убијеног, други део његови родитељи, а трећи је припадао краљу. Међутим, код Галоримљана *vergeld* је био састављен из два дела: једног дела који је припадао наслед-

(4) Салијски закон, чл. XLI.

(5) H. Brunner, *Deutsche Rechtsgeschichte*, II, Leipzig, 1887, стр. 326–335.

(6) E. Chenon, *Histoire générale du droit français public et privé*, Paris, 1926, стр. 348.

(7) J. Thonissen, *L'organisation juridique et la procédure pénale de la loi salique*, 1869, стр. 69; F. Lot, *Les transformations de la société franque*, 1935, стр. 78; Funck-Brentano, *L'ancienne France*, Paris, 1913, стр. 350.

ницима убијеног и другог који је припадао краљу. Родитељима убијеног Римљанина није се давало ништа, јер није постојала нека већа опасност за освету од стране убијеног или оштећеног Римљанина (5). Е. Шенон објашњава разлику у *vergeldu* односом побеђених и победилаца. Сматра да није било никакве разлике у правном статусу галоримског и франачког становништва изузев разлике у раси (6). Тонисен, Лот, Есмен, Функ—Брентано такође не сматрају да је постојала ма каква разлика између слободног галоримског и франачког становништва (7). Међутим, М. Крел не у сваја ова мишљења и сматра да се упоређивањем *vergelda* који се плаћао за убиство слободних Франака и Галоримљана не би могао извући закључак о једнаком правном положају слободних Римљана и Франака. Напротив, Крел истиче да они Римљани за чије се убиство плаћало 100 солида *vergelda*, имају исти статус са литима (полузависно становништво), јер је сума *vergelda* и у једном и у другом случају износила 100 солида. Он се такође не слаже са Брунеровим објашњењем у погледу поделе *vergelda* на три дела. Уколико би се усвојила деоба *vergelda*, она би се, како објашњава Крел, морала применити и на остале категорије галоримског становништва (8).

Склони смо да прихватимо Брунерово мишљење, између осталог и због тога што се галоримско становништво ни у Закону не третира као јединствено, а чињеница да законодавац прве две категорије Галоримљана помиње у члановима који регулишу положај слободног франачког становништва иде у прилог прихватању његовог мишљења. С друге стране, трећа категорија Римљана — који су оптерећени дажбинама помиње се заједно са зависним и полузависним становништвом.

Значајно је напоменути да у Закону није извршена подела франачког становништва по њиховом занимању (углавном се помиње сеоско становништво), што указује на неразвијеност робно-новчаних односа. Исто тако, код многих кривичних дела (нарочито код кривичних дела против имовине), кажњавање делинквената је једнако за све, из чега се да закључити да раслојавање слободних људи није завршено, иако постојање зависног и полузависног становништва указује на развитак и заоштравање класних односа у франачком друштву.

Статус полузависног и зависног становништва, судећи по *vergeldu*, имали су: лити, краљеви кметови и римски колони, а статус зависних робови.

О пореклу лита у Франачкој постоје различита мишљења. По једнима, лити су пореклом Германи (9), по другима, лити воде порекло од народа које су Франци покорили (10). Прихватљивије је прво мишљење о пореклу лита, између осталог и због тога што се лити као германско становништво помињу и у изворима римских писаца, који су приказали предржавно уређење старих Германа (11), као и у првим варварским законима — Салијском, Рипуарском, Закону Тиринжана, Фризона и др., који представљају кодификацију обичајног права и у великој мери одражавају друштвене односе предржавног уређења германских племена.

(8) М. Kroell, *Etude sur l'institution des lites en droit franc*, 1913, стр. 199.

(9) Kroell, нав. дело, стр. 133; Chénon, нав. дело, стр. 374; Brunner, нав. дело, стр. 55.

(10) Ellul, *Histoire des Institutions*, I, 1955, стр. 699—700.

(11) Тацит, Германија, прев. Н. Чајкановић, Београд, 1926, гл. XXV.

Правни положај лита по Салијском закону није могуће потпуно сагледати с обзиром на мали број чланова који регулишу њихов статус, међутим, из постојећих чланова може се са сигурношћу тврдити да лита имају статус полузависног становништва. Vergeld за убиство лита износи 100 солида, што чини половину суме која је предвиђена за убиство слободних људи (12). Закон изричито предвиђа везаност лита за свог господара и земљу коју обрађује, и који с тога није могао мењати домицил без дозволе господара. На пример, чл. XXVI ст. 1. предвиђа: „Ако слободан човек без дозволе господара пред краљем ослободи туђег лита давањем денара и то му буде доказано, пресудиће се да плати 4.000 денара што износи 100 солида, а лит ће се по закону вратити у пређашње стање.“ Обавезе лита према господару у Закону нису јасно одређене, али, на основу каснијих извора, многи писци закључују да су лита плаћали порез на главу и били обавезни на извесна давања у природи у корист господара (13). Из текста Закона такође се не види ко су били господари лита, али се претпоставља да су то била лица која су живела на краљевом двору, грофови, па и сам владалац, једном речју, феудално племство у Франачкој. У каснијим германским законима има података да су лита могли бити својина манастира (14). Лита су били пословно способни; могли су да закључују уговоре и да се појављују као странке на суду (15). Могли су да склапају бракове између себе и са слободним људима. У неким случајевима законодавац предвиђа делимичну одговорност господара лита за њихове преступе, нпр., у случају убиства слободног човека од стране лита или роба њиховог господар је био дужан да преда убицу родитељима убијеног на име половине крвине, док је другу половину он сам плаћао (16).

О правном положају осталих категорија полузависног становништва такође има мало података. Краљеви кметови су изједначени са литима у погледу висине vergelda који се плаћао за њихово убиство, као и у погледу одговорности у случају склапања брака са отетом слободном женом (кажњаван је смртном казном) (17).

Римски колони који се у Закону помињу као „Римљани обавезни на плаћање дажбина“, судећи према vergeldu, не би имали исти положај са литима. Члан XLI ст. 7, предвиђа vergeld од 62,5 солида за убиство оваквог Римљанина, што чини 37,5 солида мање од суме која се плаћала за убиство лита. Међутим, као што је већ напред истакнуто, разлика у висини vergelda између римског и германског становништва, с обзиром на неједнаку поделу vergelda, није означавала неједнакост у правном статусу оваквог становништва уколико је реч о истим категоријама.

Положај ослобођеника у Франачкој није довољно јасан. По свему судећи, од форме ослобођења зависило је хоће ли ослобођени стећи статус слободних или полуслободних становника франачке државе. По Салијском закону могли су бити ослобођени лита и робови (18). Нема прописа о ослобађању римских колони и краљевских кметова. Да би поменућа ли-

(12) Салијски закон, чл. XLII, ст. 4.

(13) Kroell, нав. дело, стр. 182; Chopod, нав. дело, стр. 376; Ellul, нав. дело, стр. 699—700.

(14) Фризонски закон, II, I; податак узет од Кроела, стр. 182.

(15) Салијски закон, L, ст. 1, 2, 3.

(16) Исто, чл. XXXV, ст. 5.

(17) Исто, чл. XIII, ст. 7. и XLII, ст. 4.

(18) Салијски закон, чл. XXVI, ст. 1 и 2.

ца била ослобођена, потребан је био пристанак њихових господара и ослобођење у одговарајућој форми. Од поступка при ослобођењу, као што је већ речено, зависило је да ли ће поменуто лице добити пуну слободу или ће то бити ослобођење нижег ранга, када су робови добијали статус лита (19). У Салијском закону помиње се само ослобођење „per denario”. Ослобођење „per denario” изводило се пред краљем. Сопственик роба или лита долазио је пред краља, стављао је у руку денар, па га касније избацивао, што је симболично значило ослобођење од зависности. Ослобођење „per denario” могло је вршити и неко треће лице, али у том случају био је потребан пристанак господара. Лити ослобођени „per denario” без пристанка господара, враћали су се у првобитни статус. Робови су такође могли бити ослобођени „per denario”. Из Закона се може закључити да се ослобођење робова на овај начин могло извршити и без дозволе господара, а лице које је ослободило туђега роба плаћао је господару цену роба и још 35 солида. Ослобођеник „per denario” добијао је статус слободног човека. Лавис помиње два начина ослобођења — римски и германски. Германски начин ослобођења „per denario” вршио се пред краљем бацањем денара, а римски у цркви или писмено. Он сматра да ослобођена лица, и поред тога што су добијала статус слободних, нису могла одмах располагати добрима. Право располагања добрима имали су тек њихови унуци (20).

Велики број чланова Салијског закона регулише положај робова. Патријархално ропство код германских племена, посебно код Франака, постојало је и пре досељења на римску територију. Тацит у „Германији”, говори о робовима који су имали своје куће и огњишта. Они су давали својим господарима један део прихода са својих имања. „Њихови робови — пише Тацит — немају као наши своје одређене дужности у господарској кући. Сваки германски роб има своју кућу и своје огњиште. Роб је у неку руку кмет, он има да да господару изврстан део плодова, стоке, платна, и са тим је испунио све своје обавезе” (21). Међутим, од I до V века, патријархални карактер ропства је ишчезао код свих Германа, па и код Франака. Положај робова у франачкој држави крајем V века, тј. у време формирања франачке државе, био је знатно тежи од положаја римских робова. У римској држави већ у II веку наше ере било је забрањено убиство робова, изрицање смртне казне без разлога. За време Константина било је забрањено продавање чланова робовске породице на разне стране (21а). Тежак положај робова, као и огромна разлика која је постојала приликом кажњавања слободних људи и робова очигледна је у свим члановима Закона. Роб је изједначаван са стварима и животињама. Vergeld за робове у односу на остале категорије становништва био је врло мали. Закон предвиђа за крађу роба, коња или говечета 30 солида (22). Иста сума предвиђена је и за убиство роба (23). Законодавац различитим мерама штити власнике робова и предвиђа врло строге казне за њихове преступе. Робови окривљени за злочин, за који су слободни људи кажњавани са 45 солида, одговарали су својим животом (24). Робови окривљени за мање кра-

(19) Kroell, нав. дело, стр. 147.

(20) Lavisse, нав. дело, стр. 197.

(21) Тацит, нав. дело, гл. XIX и XXV.

(21а) Д. Стојчевић, Римско право I, Београд, 1957, стр. 95.

(22) Салијски закон, чл. X, ст. 1.

(23) Исто, чл. XXXV, ст. 6.

(24) Исто, чл. XL, ст. 5.

бе, од којих су се слободни људи откупљивали минималним новчаним накнадама, били су батинани ⁽²⁵⁾. У Закону није јасно прецизиран однос господара и роба. Судићи по неким члановима, може се претпоставити да су робови могли имати имовину, мада се из Закона не може стећи јасан утисак о карактеру те имовине, тј. да ли се она састојала од покретних или непокретних ствари. На основу неких чланова који предвиђају одговорност господара за веће преступе својих робова, где је предвиђено давање новчане накнаде, не би се могло рећи да је имовина робова била знатна. Не види се ни то да ли су робови имали својину или само државину на стварима које су поседовали, јер за штету причињену робовима плаћала се господару накнада ⁽²⁶⁾. Брак између слободних људи и робова био је забрањен. Но, уколико је долазило до таквих бракова, слободни људи су губили слободу. Законодавац предвиђа губитак слободе и за слободног човека који јавно живи са робинђом ⁽²⁷⁾.

У Закону се помиње неколико категорија робова: робови који су живели на имању господара или у његовој кући. Они су могли бити: слуге, ковачи, златари, свињари, виноградаре, коњушари. Поред њих, постојали су и робови који су живели на краљевом двору. Положај тзв. краљевих робова био је знатно бољи од положаја обичних робова. На пример, чл. XXV ст. 3. предвиђа казну од 15 солида за слободног човека који „обљуби” туђу робинђу, ст. 4. 30 солида за слободног човека који „обљуби” краљеву робинђу. Поред тога, ст. 3. предвиђа плаћање накнаде господару робинђе док се у ст. 4. само констатује да ће се платити накнада не одређујући коме ће се платити.

Нема података о дужничком ропству. Једини случајеви за које законодавац предвиђа претварање слободних људи у робове јесте ако слободан човек закључи брак са робинђом или ако јавно живи са робинђом ⁽²⁸⁾. Упркос тешком положају који су робови имали, они су уживали и извесну правну заштиту. Роб је имао право да склопи брак, да се за мање преступе ослободи новчаном накнадом, да буде ослобођен уколико је ослобођење извршено „*per denario*” ⁽²⁹⁾. Могао је бити и странка у спору. Уопште узев, тенденција развитка установе ропства била је усмерена у правцу претварања робова у зависно и полузависно становништво, што је било у складу са општим тенденцијама развитка франачке државе као феудалне државе.

Др Љубица Кандић

РЕЗЮМЕ

Салически закон и общественные отношения во Франкском государстве при Меровингах

Салически закон в ряде своих положений определяет правовой статус населения, а в особенности путем системы композиций или „вергельда” (возмещения в деньгах или в натуре за посягательства на неприкосновенность личности). Наибольшее число положений закона касается

⁽²⁵⁾ Исто, чл. XL, ст. 1.

⁽²⁶⁾ Исто, чл. XXV, ст. 3.

⁽²⁷⁾ Салијски закон, чл. XXV, ст. 4—9.

⁽²⁸⁾ Исто, чл. XIII, ст. 9. и чл. XXV.

⁽²⁹⁾ Исто, чл. XXVI, ст. 2.

защиты личности и имущества свободных людей, в силу чего и размер „вергельда“ чаще всего зависел от классовой принадлежности и положения поврежденной или потерпевшей стороны.

Во Франкском государстве во время т. наз. Меровингского периода, судя по „вергельду“, для общественной структуры было характерно существование преимущественно свободного населения — свободных крестьян и феодального дворянства, а также некоторых категорий зависимого и полузависимого населения.

В законе нет данных о феодальных привилегиях нового дворянства, каковое обстоятельство указывает на то, что в то время это были личные службы без феодальных привилегий в классическом смысле этого слова. Точно также не существовало отчетливого разделения населения по профессиям (главным образом упоминается сельское население).

Полузависимое население, включающее многие категории, не имеет всех характеристик зависимого сельского населения. Его правовой статус был несколько лучшим: прикрепление к земле не было полным, а имелась возможность и к сравнительно облегченному отпуску на волю.

В то же время, положение рабов было исключительно тяжелым. Раб приравнивался к вещам и животным. „Вергельд“ за рабов по сравнению с остальными категориями населения, был очень малым. В законе не совсем ясно определены взаимоотношения хозяев и рабов. Но несмотря на свое тяжелое положение, рабы все же пользовались и некоторой правовой защитой. Они могли вступать в брак, за легкие проступки могли откупиться штрафом, а могли и быть освобождены, поскольку освобождение было совершено „per denario“. Могли быть и сторонами на суде.

SUMMARY

The Salian Law and Social Relationships in the Merovingian Frankish Kingdom

The Salian Law determines by many provisions the legal status of the population, especially through the system of the composition or »Vergeld« (compensation in money or in kind for violation of personal integrity). The greatest number of provisions of the Law is relative to the protection of personality and property of free men and the amount of »Vergeld« depended quite often of the rank and position of the injured or damaged party.

In the Frankish state, in the so-called Merovingian period, the main characteristic, judging by the »Vergeld«, of the social structure was the existence of the predominantly free population — free peasants and feudal nobles, as well as some categories of dependent and semi-dependent population.

The Law does not give particulars about the feudal privileges of the new nobility, an indication that it was the question of personal services without the feudal privileges in the classic sense; a precise categorization of the population as to their occupation was neither done (reference is made to the rural population mostly).

Semi-dependent population — including several categories, do not have the characteristics of the dependent rural population. Their legal status is more favourable; they are not firmly attached to the soil and it was relatively easy to get free of the feudal dependence.

The position of slaves was, on the contrary, extremely hard. The slave was equalized with things and animals. The »Vergeld« for slaves, in relation to other categories of the population, was very low. The relation of the master and the slave was not clearly defined by the Law. But, in spite of the difficult position, slaves enjoyed a certain legal protection. They could enter into marriage, pay an indemnity for petty offence, and even be freed in as much as the freeing was done »per denario«. They could be parties in law suits.

R É S U M É

La Loi Salique et les rapports sociaux dans l'Etat Franc à l'époque des Mérovingiens

La Loi Salique par une série de ses dispositions détermine le statut juridique de la population, surtout au moyen du système de la composition ou du »wergeld« (indemnité, en argent ou en nature, que l'auteur d'un fait dommageable payait pour se soustraire à la vengeance privée). Le plus grand nombre des dispositions de la Loi se rapporte à la protection de la personne et des biens des hommes libres, de sorte que le montant du »wergeld« dépendait dans la plupart des cas de l'appartenance à la classe et de la condition de la partie lésée ou endommagée.

Dans l'Etat franc pendant la période mérovingienne, à en juger d'après le »wergeld«, la caractéristique fondamentale de la structure sociale se manifeste dans l'existence d'une population en majeure partie libre — les paysans libres et la noblesse féodale, ainsi que de certaines catégories de la population qui se trouve dans un état de dépendance ou de semi-dépendance.

La Loi ne contient pas de données sur les privilèges féodaux de la nouvelle noblesse, ce qui signifie qu'il s'agissait toujours de services personnels sans privilèges féodaux dans le sens classique; de même on n'avait pas effectué avec plus de précision la répartition de la population d'après les professions (généralement il n'est question que de la population rurale).

La population semi-dépendante — qui est composée de plusieurs catégories — n'a pas toutes les qualités distinctives de la population rurale dépendante. Le statut juridique de celle-ci est plus avantageux, les attaches à la terre ne sont pas très solides, d'autre part, il était relativement facile de se libérer des liens féodaux.

Par contre la condition des esclaves était exceptionnellement difficile. L'esclave était assimilé aux choses et aux animaux. Le »wergeld« pour les esclaves par rapport aux autres catégories de la population était très bas. La Loi n'a pas nettement précisé le rapport entre le seigneur et l'esclave. Cependant, malgré leur condition difficile les esclaves jouissaient d'une certaine protection juridique. Ils pouvaient contracter mariage et pour les délits de moindre importance ils pouvaient se libérer en payant une indemnité en argent, et, même, ils pouvaient être parties dans les instances devant la justice.